

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Projekat jačanja sestrinstva u Bosni i Hercegovini

faza 1

Osnova projekta

Izmijenjene zdravstvene potrebe stanovništva, kao i neophodnost smanjenja troškova, smjestili su sestrinstvo u središnji položaj zdravstvenog sistema svake zemlje: naučna literatura ukazuje na to da su medicinske sestre/tehničari, a ne ljekari, ključni za implementaciju modela budući da nosi zdravstvenu zaštitu usmjerenu ka pacijentu. Stoga je od suštinske važnosti da su sestriinske kompetencije, organizacija i praksa takvi da mogu efikasno doprinijeti zdravstvenom sistemu zemlje.

U saradnji sa ključnim domaćim akterima u Bosni i Hercegovini, među kojima su i ministarstva i odjeljenja za zdravstvo, ministarstva obrazovanja, fakulteti zdravstvenih studija, zdravstvene ustanove na primarnom i sekundarnom nivou zdravstvene zaštite, instituti i zavodi za javno zdravstvo, udruženja i komore medicinskih sestara i tehničara, ljekari, medicinske sestre/tehničari i pacijenti, identifikovano je mnoštvo izazova u oblasti sestrinstva koji trenutno negativno utiču na djelovanje sestriinske profesije a samim tim i na zdravstvene ishode u Bosni i Hercegovini. Analiza postojećeg stanja, koju su izvršili domaći i međunarodni stručnjaci a omogućila Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC), praktično iskustvo stečeno u okviru Projekta implementacije porodnične medicine u Bosni i Hercegovini, relevantne strategije u Bosni i Hercegovini, te zaključci radionica za definisanje vizije održanih u proljeće 2012. u kojima su učestvovali domaći i akteri, bili su osnova za razvijanje Projekta jačanja sestrinstva u Bosni i Hercegovini (ProSes).

Cilj projekta

Opšti cilj ProSes-a je unapređenje zdravstvenih ishoda u Bosni i Hercegovini povećanjem kvaliteta i efikasnosti usluga medicinskih sestara/tehničara, posebno na nivou primarne zdravstvene zaštite, te poboljšanjem pristupa uslugama medicinskih sestara/tehničara za ugrožene grupe stanovništva.

Korisnici projekta

Neposredni korisnici projekta su medicinske sestre/tehničari i drugi zdravstveni radnici s kojima oni sarađuju, dok su krajnji (posredni) korisnici projekta korisnici zdravstvenih usluga, odnosno opšta populacija, a posebno ugrožene grupe stanovništva kojima je ograničen pristup zdravstvenim uslugama.

Oblasti djelovanja

Polazište za odabir oblasti djelovanja projekta i razradu projektnih aktivnosti bili su izazovi u sestrinstvu identifikovani analizom postojećeg stanja i interesnih grupa, sprovedenim prije samog projekta (vidjeti: Osnova projekta). Spomenuti izazovi mogu se grupisati u tri ključne oblasti djelovanja: organizacija i regulativa sestrinstva, usluge medicinskih sestara/tehničara i njihova edukacija.

Kada su u pitanju *organizacija, regulativa i priznavanje sestriinske profesije*, bh. akteri su identifikovali slijedeće oblasti za poboljšanje trenutnog stanja:

- razvijeno i snažno udruženje medicinskih sestara/tehničara na državnom nivou,
- sveobuhvatan sistem za regulisanje i licenciranje sestriinske profesije u cijeloj državi,
- sveobuhvatan sistem kontinuirane edukacije koji garantuje redovno ažuriranje znanja i vještina i pruža mogućnost specijalizacije iz oblasti sestrinstva.

U pogledu *usluga medicinskih sestara/tehničara*, doma i akteri ukazali su na činjenicu da je raniji uspješni koncept polivalentne patronaže ili sestrinstva u zajednici gotovo sasvim nestao u Bosni i Hercegovini. Stoga socijalna isključenost ugroženih grupa stanovništva postaje veliki izazov za zdravstveni sistem Bosne i Hercegovine.

Ranije spomenutom analizom postojeće stanje i radionicama za definisanje vizije u kojima su učestvovali doma i akteri, identifikovano je mnoštvo izazova i u oblasti *formalnog obrazovanja* medicinskih sestara/tehničara. Oni uključuju slijedeće:

- Standard po kojem su same medicinske sestre/tehničari zadužene za edukaciju medicinskih sestara/tehničara, međunarodno prihvaćen kao optimalni sistem prenosa znanja, nije primijenjen u Bosni i Hercegovini.

- U Bosni i Hercegovini u postoje im nastavnim planovima i programima nedostaje sistemski strukturirana prakti na edukacija.
- Kompetencije medicinskih sestara/tehni ara koje se sti u nastavnim programima nisu precizirane, regulisane niti standardizovane.
- Ne sprovodi se planiranje potrebne sestri nske radne snage koje bi pomoglo pri odre ivanju ciljnog broja studenata sestri nskih nauka.

U cilju postizanja specifi ne svrhe projekta – poboljšanja kvaliteta i efikasnosti usluga medicinskih sestara/tehni ara – ProSes objedinjuje intervencije u slijede e tri oblasti (projektne komponente):

- 1) regulativa i priznavanje sestri nske profesije;
- 2) razvoj sestri nstva u zajednici/polivalentne patronaže i pristup ugroženim grupama stanovništva;
- 3) formalno visoko obrazovanje medicinskih sestara/tehni ara.

Projektna intervencija

Prva faza projektne intervencije prvenstveno je usmjerena na prve dvije komponente, ali istovremeno gradi i osnove za unapre enje formalnog obrazovanja medicinskih sestara/tehni ara u narednim projektnim fazama.

Komponenta 1

Regulativa i priznavanje sestrinske profesije

Da bi se ostvarilo ve e priznavanje medicinskih sestara/tehni ara kao bitnih resursa u zdravstvenom sistemu, te poboljšanje kvaliteta i sigurnosti sestrinske njege, projekat se fokusira na aktivnosti u slijede ih pet oblasti:

- unapređenje *regulative iz oblasti sestrinske profesije* u koje se uklju uje razvoj i usvajanje standarda sestrinske prakse, vodi a, protokola i klini kih puteva; izgradnja centralne baze podataka sestrinske radne snage; razvoj harmonizovane regulative iz oblasti licenciranja;
- uspostavljanje funkcionalnih *komora medicinskih sestara i zdravstvenih tehni ara*, koje uklju uje pružanje stru ne pomo i podrške u neophodnoj reviziji legislative; logisti ku podršku i edukaciju osoblja komora; stru nu pomo i podršku u uspostavljanju partnerstva, saradnje i harmonizacije komora;
- ja anje *udruženja medicinskih sestara i zdravstvenih tehni ara* u cilju zastupanja interesa lanova udruženja, uklju uju i raznolike aktivnosti usmjerene ka organizacijskom razvoju;
- uspostavljanje dvaju *resursnih centara* za profesionalno usavršavanje medicinskih sestara/tehni ara;
- obezbjeđivanje pristupa bosanskohercegova kih medicinskih sestara/tehni ara međunarodnim mrežama i postoje oj bazi znanja u svijetu.

Komponenta 1

Komponenta 3 – Formalno visoko obrazovanje medicinskih sestara/tehni ara

Prva faza projekta uglavnom se bavi uspostavljanjem neophodnih preduslova za poboljšanje formalnog visokog obrazovanja (na kojem e se raditi u drugoj i tre oj fazi), i to:

- postizanjem dogovora u definisanju *kompetencija medicinskih sestara/tehni ara* koje treba ste i na visokom nivou obrazovanja da bi se moglo odgovoriti na sadašnje i budu e zdravstvene potrebe i probleme stanovništva, a koji uklju uje dogovor o izmjenama nastavnih planova i programa koje zahtijevaju adaptirani profili kompetencija;
- razvojem strategija za izgradnju doma ih *predava kih kapaciteta medicinskih sestara/tehni ara* na visokom nivou obrazovanja, a koje uklju uju sklapanje sporazuma o saradnji sa univerzitetima u inostranstvu.

Komponenta 3

Komponenta 2 – Razvoj sestrinstva u zajednici/polivalentne patronaže i pristup ugroženim grupama stanovništva

Da bi se ostvarili specifi ni ciljevi širenja sestrinstva u zajednici/polivalentne patronaže, poboljšanja pristupa ugroženim grupama stanovništva, projekat investira u slijede e aktivnosti:

- Razvoj *usluga sestrinstva u zajednici* koje e biti u skladu s međunarodnim standardima, prioriternim potrebama ugroženih grupa stanovništva u Bosni i Hercegovini, kao i aspektima lokalnog sistema. Da bi usluge medicinskih sestara/tehničara u zajednici bile optimalno prilagođene specifi nim potrebama stanovništva, u okviru projekta se sprovode sveobuhvatne istraživa ke studije kojima je cilj da se identifikuju ugrožene grupe stanovništva, priroda njihovih potreba i relevantne karakteristike sistema koje uti u na izvodljivost pružanja usluga.
- Prilagođavanje *uloga, treninga i plana i programa edukacije* razvijenim uslugama sestrinstva u zajednici u pravcu razvijanja profila napredne sestrinske prakse (Advanced Nursing Practice – ANP) u dugoro noj perspektivi.
- *Implementacija i monitoring usluga sestrinstva u zajednici* u odabranim geografskim područjima, uključuju i pilotiranje programa finansiranja i razvoj strategije za širu primjenu modela.

Komponenta 2

Donator i implementator

ProSes podržava i finansira Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC).

Projekat je razvio i sprovodi konzorcij sa inženjerima od bosanskohercegovačkih i međunarodnih partnera – Fondacija fami (BiH), Odjeljenje za međunarodnu i humanitarnu medicinu (DIHM) Univerzitetske bolnice u Ženevi, te Institut sestrinskih nauka Univerziteta u Bazelu (INS).

Dodatnu međunarodnu sestrinsku/tehničku ekspertizu obezbjeđuju Švajcarsko udruženje medicinskih sestara/tehničara (ASI/SBK), Crveni krst Švajcarske (SRC), Kolaborativni centar Svjetske zdravstvene organizacije za primarnu zdravstvenu zaštitu u Mariboru (KC SZO Maribor), Međunarodno vijeće medicinskih sestara i tehničara (ICN) i Institut za upravljanje u Bazelu. Stručnu podršku pružaju i domaće institucije (vidjeti: Strategija djelovanja).

Strategija djelovanja

ProSes se zasniva na postojećim politikama i strategijama ministarstava zdravlja i ministarstava obrazovanja i veština, te u skladu sa tim procesima reformi, i od samog početka implementacije koristi inkluzivni i participativni pristup.

Partneri u konzorcijumu, prije svega, imaju ulogu fasilitatora koji doma im institucijama pruža stručnu pomoć, vrši koordinaciju i kontrolu kvaliteta, osim u slučaju da nije dostupno adekvatno domaće znanje.

Posredstvom svojih predstavnika domaće institucije radi zajedno u različitim radnim grupama u cilju ostvarenja planiranih projektnih rezultata u svim navedenim oblastima. U spomenute partnerske institucije ubrajaju se, pored ostalih, i Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, entitetska i kantonalna ministarstva zdravlja, ministarstva obrazovanja i druga relevantna ministarstva, komore i udruženja medicinskih sestara i tehnara, udruženja pacijenata i druge organizacije civilnog društva, fakulteti zdravstvenih studija, instituti i zavodi za javno zdravstvo, fondovi zdravstvenog osiguranja, domovi zdravlja, bolnice, centri za socijalni rad, edukativni centri, agencije za akreditaciju u zdravstvu, centri za ravnopravnost i jednakost polova i druge institucije i organizacije.

Upravni odbor

Upravni odbor projekta čine predstavnici Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalnog ministarstva zdravstva, Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske, Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge Brčko distrikta, te donatora (SDC).

Geografsko područje djelovanja i trajanje projekta

Projekat djeluje u cijeloj Bosni i Hercegovini, u oba entiteta (Republika Srpska i Federacija BiH) i u Brčko distriktu. Prva faza projekta obuhvata period od oktobra 2012. do septembra 2016. godine.

Univerzitetska bolnica u Ženevi (HUG); <http://www.hug-ge.ch/>

Institut für Pflegewissenschaft
Institute of Nursing Science

Institut sestrinskih nauka Univerziteta u Bazelu (INS); <http://nursing.unibas.ch/>

Kontakt informacije za Bosnu i Hercegovinu

Fondacija fami - *kancelarija u Sarajevu*
Milana Preloga 12b, 71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Tel/fax +387 33 802 581
Tel/fax +387 33 802 526

Fondacija fami - *kancelarija u Doboju*
Nemanjina 18, 74000 Doboju
Bosna i Hercegovina
Tel/fax +387 53 241 315
Tel/fax +387 53 242 217

Fondacija fami
<http://www.fondacijafami.org>

Menadžerica projekta
Emira Dropi
emira@fondacijafami.org

Menadžer komponente 1
Eldin Fišekovi
eldin@fondacijafami.org

Menadžerica komponente 2
Aldina Bukva-Mahmutovi
aldina@fondacijafami.org

Menadžerica komponente 3 FBiH
Mediha Avdi
avdicmediha@gmail.com

Menadžerica komponente 3 RS
Duška Jovi
jovicduska@yahoo.com